

Evolució cronològica de l'estructura i la forma a l'època isabelina 1840-70. (I)

Per poder conèixer l'evolució cronològica de l'estructura i la forma del mobiliari a l'època isabelina, haurem de fer un recorregut per les diferents exposicions, tant internacionals com nacionals. Ens ajudarà a determinar quines eren les formes i les estructures dels mobles més característics per marcar, així, una cronologia exacta mitjançant el que està més de moda a cada moment.

Text: Joan Güell, historiador de l'art

Figura 1.
Cadira de braços. Barcelona, 1833.
Localitzada a la Sala de Sessions de la Reial
Junta Particular de Comerç de Barcelona

D'altra banda, també haurem de recórrer a les datacions puntuals que apareixen en el mobiliari d'aquest període, però és veritablement una llàstima que siguin tan escasses. Una altra font important seran els textos de l'època, com les publicacions diàries, les il·lustracions, els anuncis de diaris i els àlbums de gravats. Finalment, s'haurà de fer un estudi detallat de la historiografia publicada i extreure'n les conclusions més clares possibles, dins d'una època tan confusa com és la que va de 1840 a 1870, aproximadament.

Els anys anteriors del regnat d'Isabel II, a Catalunya, apareix una preocupació per millorar les arts decoratives i la indústria en general. Ja l'any 1822, les manufactures catalanes mostraren interès per convocar una exposició dels seus productes als salons de la Llotja, avalats per la Junta de Comerç, exposició a la qual en seguiran altres, els anys 1825, 1826 i 1827. En aquest mateix any 1827, Catalunya ja havia participat a la I^a Exposición Pública de los Productos de la Industria Española, a Madrid, on els industrials catalans van destacar per damunt de tot. Els anys 1828, 1831 i 1840 Catalunya tornarà a participar en aquestes exposicions i els seus representants aconseguiran sempre els màxims premis.

L'alt nivell artístic a Catalunya

Del que sembla, Catalunya té un nivell excel·lent dins del que són els treballs de les manufactures artístiques. Davant

d'aquesta situació, apareix una lloança destacada per part de Pascual Madoz (I), que veu que aquests treballs i manufactures artístiques poden competir amb les estrangeres. Aquest mateix autor reafirma el que pensa amb els escrits que fa quan va a veure la Exposición Pública de Productos de la Industria Española de 1844 a Barcelona, reservada exclusivament a les manufactures locals. En aquesta mostra apareixen uns quants expositors de mobiliari: Luís Garletti (Barcelona), que presenta un llit de caoba i un tocador; José Balmalla (Barcelona), que porta una taula de caoba a l'estil gòtic i altres objectes d'ebenisteria; la Compañía Barcelonesa de Fundación y Construcción, que exposarà un tamboret d'estil gòtic; Ignasi Sangermán; Josep Flo; Francesc Parera i Agustí Plosa. D'aquesta exhibició en podem extreure dues coses: que la caoba és la fusta més utilitzada i que les referències a l'estil gòtic van guanyant terreny, per tant, i l'eclecticisme cada vegada és més important. Aquesta exposició, pel que se sap, fou força decebedora, pel fet que, dels 600 industrials presents, només 6 representaven al gremi del moble i cap no ho va fer amb més de 3 o 4 peces. Pel fet que apareixen pocs mobles, podem suposar que hi podia haver seriosos problemes de producció per manca de primeres matèries de qualitat.

Característiques del període

En aquest inici del període isabelí, els arts decoratives, en general, mostren

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Figura 2. Cadires de fusta de caoba, 1825-1835, de clara tradició fernandina
Figura 3. Calaixera de caoba amb marqueteria amb motius imperi. 1830, aprox.
Figura 4. Calaixera de caoba. 1825-1835. Col·lecció particular
Figura 5. Lligador-consola amb mirall. 1825-1835
Figura 6. Detall d'un lateral axaflanat i d'un peu amb forma arrodonida d'una calaixera de 1825-1835

una "constant ambigüitat, tant en les seves formes com en els motius d'aplicació decorativa"(2), com diu Vicente Mestre als seus articles. Així doncs, sembla que la presència del món medieval sigui la nota més rellevant, però, al mateix temps, comencen a aparèixer les primeres referències eclèctiques a final dels anys 30, que seran cada vegada més freqüents durant els 40.

En aquests anys 30, fins a arribar als anys 40, la permanència de les formes imperi són molt presents i en tenim constància en moltes de les tipologies del moment: cadires, calaixeres, tocadors, etc. Un exemple molt clar és el cadiratge de la Sala de Sessions de la Junta de Comerç, format per 22 cadires i construït el 1833 (figura 1). Tot i que és escassa la producció de mobiliari imperi autèntic, a casa nostra, aquí en tenim un clar exemple. De les cadires destaquen les talles en forma d'urpes i caps de lleó, a l'alçada del seient, i dels braços apareixen unes ales que arranquen de la unió entre les urpes i els braços. El respall és ondulat cap enrere, amb una forma arrodonida molt típica de les cadires ferrandines o de principi del segle XIX a Anglaterra o França. Potser el més sorprenent és l'aplicació d'una imitació a carei com a manera d'embellir la cadira. L'estructura possiblement està feta amb faig (segons Mainar). El mateix autor cita que aquesta imitació podria ser l'adaptació d'un possible Vernis Martin, molt usat a París durant aquesta època. Un altre exemple, més senzill, serien aquestes cadires (figura 2), on apareixen semblances de forma amb el respall, però s'allunya notablement de l'estructura inferior: potes cabriolé molt senzilles a la part davantera i les dues del darrere amb una certa inclinació; les quatre estan unides per travessers en forma d'H.

Podem constatar que a partir de la segona meitat dels anys 20 i de la dècada dels anys 30 es mantenen considerablement les formes imperi, tendència que

Figura 6

continuarà fins a mitjan segle, a causa de la lenta progressió dels tallers. Les característiques que es van repetint de manera més generalitzada són la utilització de la fusta de caoba i de xapa de palma de caoba, sobretot en els frontals dels calaixos; la introducció de les marqueteries simètriques amb motius imperials partint d'un eix central (lires, victòries alades, palmetes, volutes amb algun detall floral, etc.), que acostumen a ser força simples; el moviment corbat dels calaixos principals del moble, en el cas de la calaixera (el superior i l'inferior), i

"Als anys 30, la permanència de les formes imperi són molt presents i en tenim contància a moltes tipologies"